

Näkemyksiä maasta karkottamista koskevasta HE-luonnoksesta

1. Luonnoksen sivuilla 5-6 käy ilmi, että tällä hetkellä rikoksen perusteella karkotettavien henkilöiden karkottamisprosessissa voi kulua karkottamista koskevasta esityksestä täytäntöönpanokelpoiseen päätökseen 2-3 vuotta. Kyseistä ajanjaksoa on pidettävä kaikkien asiaan osallisten kannalta liian pitkänä, joten rikosperusteisten karkottamisten nopeuttamista koskevaa selvitystä on pidettävä lähtökohtaisesti kannatettavana.
2. Nykytilanteessa karkottaminen voidaan panna täytäntöön lähtökohtaisesti vasta lainvoimaisen päätöksen jälkeen. Valitusluvan hakeminen ei kuitenkaan estä täytäntöönpanoa, ellei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.
3. Luonnoksessa merkittävin ehdotus on se, että rikosperusteiset karkottamiset voitaisiin panna täytäntöön hallinto-oikeuteen tehtävästä valituksesta huolimatta 30 päivää sen jälkeen, kun päätös on saatu tiedoksi.
4. Karkottamisen täytäntöönpanon kieltämistä tulisi erikseen hakea hallinto-oikeudelta 30 päivän sisällä päätöksen tiedoksisaannista. Hallinto-oikeuden tulisi antaa ratkaisu täytäntöönpanoasiaan 30 päivän kuluttua hakemuksesta. Ennen hallinto-oikeuden täytäntöönpanoasiassa antamaa ratkaisua karkottamista ei saisi panna täytäntöön. Ehdotettujen määräaikojen pituuksiin meillä ei ole huomauttamista.
5. Näkemyksemme mukaan hallintoviranomaisen antamasta karkottamispäätöksestä tulee olla mahdollista hakea muutosta tehokkaan oikeussuojakeinon avulla. Oikeussuoja ei ole tehokas, mikäli valituksesta huolimatta karkottaminen voidaan panna täytäntöön. Karkottamisen täytäntöönpanon kieltämisen erillinen hakeminen voi valituksesta huolimatta unohtua henkilöiltä, jotka toimivat ilman oikeudellista avustajaa. Kuitenkin on otettava huomioon, että hallintoviranomainen antaa luonnoksen sivulla 5 kuvatuin tavoin karkottamisesityksen ulkomaalaiselle, jota ollaan karkottamasta ja hän saa antaa asiassa jo siinä vaiheessa vastineen. Näin ollen katsomme, ettei karkottamispäätös tule siinä vaiheessa yllätyksenä ja kun siihen on mahdollista hakea valittamalla muutosta ja pyytää täytäntöönpanon kieltämistä samassa määräajassa, ei ulkomaalaisen oikeussuoja siltä osin merkittävästi vaarannu.
6. Luonnoksen sivulla 16 mainitaan tavoitteena olevan nopeuttaa maasta karkottamista. Tältä osin toteuttamisvaihtoehtoja on esitelty sivuilla 17–20. Luonnoksessa on päädytty edellä kuvatuin tavoin siihen, että päätöksen täytäntöönpanokelpoisuutta nopeutetaan. Valitussa vaihtoehdossa on sen tavoitteeseen nähden ongelmia.
7. Kun ulkomaalainen haluaa valittaa karkottamispäätöksestä, hän tulisi jatkossa säännönmukaisesti hakemaan myös karkottamisen täytäntöönpanon kieltämistä. Edellä todetuin tavoin oikeussuojakeinon tulee olla tehokas, mikä käsityksemme mukaan johtaa siihen, että hallinto-oikeuden kynnys määrätä karkottamispäätöksen täytäntöönpanon kieltämisestä valituksen käsittelyn ajaksi tulisi olla erittäin alhainen. Liian aikaisin, siis

tehdystä valituksesta huolimatta ennen hallinto-oikeuden päätöstä, tehtyjä karkottamisia tulisi välttää.

8. Luonnoksen sivuilla 5-6 mainitaan, että lähes kaikista rikosperusteisista karkottamispäätöksistä valitetaan. Kun edellä mainituin tavoin käsityksemme mukaan karkottamispäätöksen täytäntöönpanon kieltämisen kynnyks valituksen ajaksi tulisi olemaan alhainen, **todellisena ja luonnoksessa sivuutettuna riskinä on**, etteivät rikosperusteisten karkottamisten täytäntöönpano nopeudu lainkaan muutosten johdosta nykyisestä.
9. Mielestämme tavoitteena olevaa nopeampaa rikosperusteista karkottamista tukisi parhaiten valitusten säätäminen kiireelliseksi. Luonnoksen sivulla 19 on tätä vaihtoehtoa käsitelty ja todettu jo monien asiaryhmien olevan kiireellisiä ja asian olevan osaltaan resurssikysymys. On totta, ettei useiden asiaryhmien säätäminen kiireelliseksi ole tarkoituksenmukaista, mutta pidämme luonnoksessa esitettyä perustelua ristiriitaisena.
10. Luonnoksessa nimenomaan esitetään, että hallinto-oikeudelle tulisi uusi, lyhyt 30 päivän määräaika käsitellä täytäntöönpanon kieltämistä koskevat hakemukset. Näin ollen **mielestämme tulisi vakavasti harkita, onko ehdotetulla 30 päivän määräajalla ja koko valituksen käsittelyn säätämällä kiireelliseksi sellaista eroa, että olisi perusteltua valita ensin mainittu**, tehottomaksi arvelemamme vaihtoehto.
11. Ehdotettua vaihtoehtoa arvioitaessa tulee huomioida myös hallinto-oikeuden työmäärä. Kun täytäntöönpanon kieltämistä tulee erikseen hakea ja hallinto-oikeuden antaa siihen ratkaisu 30 päivän kuluessa, tulee tällä olemaan lisäävä vaikutus hallinto-oikeuden työmäärään.
12. Luonnoksessa ehdotetaan myös sekä käännyttämisen että karkottamisen täytäntöönpanosäätelyn selkiyttämistä. Tämä on erittäin kannatettavaa ja sen toteuttamisen osalta meillä ei ole huomautettavaa. Toteamme kuitenkin, että ulkomaalaislain säännökset ylipäätään ovat monin paikoin hajanaisia ja vaikeaselkoisia.
13. Kokonaisuutena katsomme, ettei ehdotetussa rikosperusteisten karkottamisten täytäntöönpanon nopeuttamisessa ole perusteiltaan sinänsä merkittäviä ongelmia, mutta käsityksemme mukaan se ei tule rikosperusteisia karkottamisia juurikaan nopeuttamaan ja lisäksi se lisää menettelyyn välivaiheita sekä valittajalle että hallinto-oikeudelle. Vaihtoehtoista menettelyä tulisi harkita.

Niko Ruuskanen

Juhana Mäkinen